

Brüssel, 11.5.2021
C(2021) 3361 final

Komisjoni teatis

**KOMISJONI SUUNISED TEATAVATE NÕUKOGU MÄÄRUSE (EL) nr 401/2013
SÄTETE RAKENDAMISE KOHTA**

KOMISJONI SUUNISED TEATAVATE NÕUKOGU MÄÄRUSE (EL) nr 401/2013 SÄTETE RAKENDAMISE KOHTA

Euroopa Liit on seoses olukorraga Myanmaris/Birmas kehtestanud piiravate meetmete korra (sanktsioonirežiimi). Kõnealune sanktsioonirežiim koosneb kahest õigusaktist: nõukogu otsus 2013/184/ÜVJP (edaspidi „otsus“)¹ ja nõukogu määrus (EL) nr 401/2013 (edaspidi „määrus“)². Teisena nimetatud õigusakt on suunatud kõigile isikutele, üksustele ja asutusele, mis kuuluvad ELi jurisdiktsiooni alla (edaspidi „ELi üksused“),³ kelle jaoks see loob juriidilised kohustused.

Käesoleva dokumendi⁴ eesmärk on esitada suunised määruse teatavate sätete kohta, et ELi üksused ja riiklikud pädevad asutused rakendaksid neid ilmtingimata ühetaoliselt. Suunised on esitatud vastustena küsimustele, mille tekkimist peetakse kõige tõenäolisemaks. Täiendavate küsimuste tekkimisel võib komisjon suuniseid muuta või täiendada.

1. Millist liiki sanktsioonid on kehtestatud?

Sanktsioonirežiim hõlmab sihipäraseid finantssanktsioone ja riiki lubamise piiranguid (reisikeeldu), samuti piiratud valdkondlikke sanktsioone. Piiratud valdkondlikud sanktsioonid koosnevad relvaembargost, sellise varustuse ekspordi embargost, mida võidakse kasutada siserepressioonideks, Myanmaris sõjaväele ja piirivalvepolitseile mõeldud kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi embargost ning side jälgimise seadmete ekspordi piirangutest. Samuti on keelatud anda sõjalist väljaõpet ja teha sõjalist koostööd Myanmaris relvajõududega (Tatmadaw).

Määruses käsitletakse finantssanktsioonide rakendamist (määruse artikkel 4a; vt ka 3. küsimus) ja teatavaid valdkondlikke sanktsioone. Finantssanktsioonid seisnevad rahaliste vahendite külmutamises ning keelus teha rahalisi vahendeid ja majandusressursse kättesaadavaks füüsilistele ja juriidilistele isikutele, üksustele ja asutustele, kelle vastu sanktsioonid on suunatud ja kes on loetletud määruse IV lisas (edaspidi „loetellu kantud isikud“). Määrusega ettenähtud piiratud valdkondlikud sanktsioonid puudutavad teatavaid sõjalise tegevusega seotud keelde, sellise varustuse ekspordi embargot, mida võidakse kasutada siserepressioonideks, Myanmaris sõjaväele ja

¹ Nõukogu otsus 2013/184/ÜVJP, mis käsitleb Myanmaris/Birma vastu suunatud piiravaid meetmeid (ELT L 111, 23.4.2013, lk 75).

² Nõukogu määrus (EL) nr 401/2013, mis käsitleb Myanmaris/Birma vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 194/2008 (ELT L 121, 3.5.2013, lk 1).

³ Vt ka 2. küsimus.

⁴ Komisjoni on esitanud käesoleva dokumendi suunistena, milles ta selgitab oma arusaama määruse teatavatest sätetest. Suuniste eesmärk ei ole käsitleda ammendavalt kõiki sätteid ega kehtestada juriidilisi kohustusi. Komisjon teeb liidu õiguse kohaldamise üle järelevalvet Euroopa Liidu Kohtu kontrolli all. Aluslepingutest tulenevalt saab liidu institutsioonide õigusaktide kohta õiguslikult siduvaid tõlgendusi esitada ainult Euroopa Liidu Kohus.

piirivalvepolitseile mõeldud kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi embargot ning side jälgimise seadmete ekspordi piiranguid.

2. Kes peab määruse sätteid järgima?

ELi sanktsioonidega luuakse juriidilised kohustused kõigile ELi üksustele ja seoses igasuguse ELis toimuva äritegevusega. Määruse kohaldamisala on määratud kindlaks artiklis 10⁵.

Eeldatakse, et ELi sanktsioonid mõjutavad loetellu kantud isikutele avaldatava surve kaudu kolmandaid riike. Siiski ei kehti sanktsioonid ekstraterritoriaalselt. Teisisõnu ei tulene neist kohustusi ELi-väliste üksustele, välja arvatud juhul, kui nende äritegevus toimub vähemalt osaliselt ELis.

3. Millised on finantssanktsioonide tagajärjed?

ELi üksused peavad täitma nõuet külmutada kogu loetellu kantud isikute vara (rahalised vahendid ja majandusressursid), samuti tagama, et nad ei tee rahalisi vahendeid ega majandusressursse sellistele isikutele kättesaadavaks (määruse artikkel 4a). Vt ka 4. ja 5. küsimus.

Põhimõtteliselt hõlmab igasugune äritegevus loetellu kantud isikuga finantstehinguid. Tõenäoliselt tähendab see kas muutust loetellu kantud isiku rahalises vahendites (näiteks muutub rahaliste vahendite summa või asukoht), tema majandusressursside kasutamist või loetellu kantud isikule rahaliste vahendite või majandusressursside kättesaadavaks tegemist, mis on kõik määruse kohaselt keelatud.

Mõisted „rahalised vahendid“, „majandusressursid“, „rahaliste vahendite külmutamine“ ja „majandusressursside külmutamine“ on määratletud määruse artiklis 1.

4. Mida tähendab vara külmutamine?

Määruse kohaselt peavad ELi üksused külmutama loetellu kantud isikute rahalised vahendid. Teisisõnu ei või ELi üksused lubada selliste tehingute tegemist ega nendes osalemist, mille tulemusena toimuks vahendite omadustes mis tahes muutus, mis võimaldaks (ükskõik kellel) neid rahalisi vahendeid kasutada. See tähendab näiteks seda, et ELi pank, kus asuvad loetellu kantud isiku kontod, peab takistama ülekandeid, mille tulemusena muutuks külmutatud rahaliste vahendite asukoht, ja et ELi kodanik, kes omab loetellu kantud isiku nimel investeerimisfondi aktsiaid või osakuid, peab takistama mis tahes muudatusi, mille tulemusena muutuks aktsiate või osakute omandiline kuuluvus.

Samuti peavad ELi üksused määruse kohaselt külmutama loetellu kantud isikute majandusressursid. Teisisõnu ei või ELi üksused lubada selliste ressursside kasutamist ega kasutamises osalemist rahaliste vahendite, toodete või teenuste omandamiseks mis

⁵ Määrus kehtib ELi territooriumil, sealhulgas selle õhuruumis; liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate õhusõidukite ja laevade pardal; kõikide liikmesriikide kodanike suhtes liidu territooriumil ja väljaspool seda; juriidiliste isikute, üksuste ja asutuste suhtes, mis on asutatud või moodustatud liikmesriigi õiguse alusel; kõigi juriidiliste isikute, üksuste ja asutuste suhtes seoses tervikuna või osaliselt liidus toimuva äritegevusega.

tahes viisil. See tähendab näiteks seda, et põhimõtteliselt ei tohiks ELi lennujaam lubada lendude korraldamist loetellu kantud isiku lennukiga ja et loetellu kantud isiku omandit haldav kinnisvarafirma ei tohiks lubada selle väljäuürimist. Keeld ei puuduta vahendeid, mis on kõlblikud ainult isiklikuks tarbimiseks või kasutamiseks, nagu elekter või toit. Kahtluste korral vt ka 13. küsimus.

NB! Vara külmutamine, erinevalt selle konfiskeerimisest, ei mõjuta asjaomaste rahaliste vahendite ega majandusressursside omandilist kuuluvust.

5. Mida tähendab rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeld?

Selle meetmega keelatakse ELi ettevõtjatel rahaliste vahendite või majandusressursside otsene või kaudne kättesaadavaks tegemine kas kinkimise, müügi- või vahetustehinguga või mõnel muul viisil, sealhulgas loetellu kantud isikutele kuuluvate vahendite tagastamisega.

Põhimõtteliselt ei ole ELi äriühingul näiteks lubatud loetellu kantud isikule tooteid või teenuseid müüa ega tarnida isegi asjakohase tasu eest; ELi kodanikul ei ole lubatud töötada loetellu kantud ettevõttes; kolmanda riigi kodanikul ei ole lubatud teha liikmesriigi territooriumilt annetusi loetellu kantud isikule.

6. Kas ELi üksustel on veel muid täiendavaid kohustusi?

i) Meetmetest kõrvalehoidmise keeld (määruse artikkel 4g)

ELi ettevõtjatel on keelatud osaleda teadlikult ja tahtlikult tegevuses, mille eesmärk on sanktsioonidest kõrvale hoida. Selline tegevus võib muu hulga olla näiteks tegutsemine loetellu kantud üksuse varifirma või ELis tehingute tegemine loetellu kantud isiku juhiste järgi.

ii) Teabe esitamine (määruse artikkel 4e)

ELi ettevõtjad peavad esitama riiklikule pädevale asutusele kogu teabe, mis hõlbustaks määruse nõuete järgimist, edastama selle teabe ka komisjonile ja tegema riigi pädeva asutusega koostööd võimalike järelmeetmete suhtes. Sellise teabe hulka kuuluvad andmed külmutatud pangakontode (näiteks konto omanik, number, külmutatud rahaliste vahendite suurus) ja laekuvate ülekannete kohta, klientide või teiste isikute katsed hoida määruse nõuetest kõrvale, loetellu kandmata üksuse kuulumine loetellu kantud isiku omandisse või sellise isiku kontroll selle üksuse üle ja kõik muud andmed, millest riiklikul pädeval asutusel võib kasu olla.

Mõned liikmesriigid on kehtestanud konkreetse teatamiskorra. Lisateavet saab riikliku pädeva asutuse käest. Vt ka 13. küsimus.

7. Kuidas ELi üksused teada saavad, kelle suhtes sanktsioonid on kehtestatud?

Määruse IV lisas on esitatud loetellu kantud isikute nimed ja tuvastamisandmed, samuti konkreetsed põhjused, miks need isikud on loetellu kantud. IV lisa muutmise eest vastutab Euroopa Liidu Nõukogu. Ta teeb seda nõukogu rakendusmäärustega, mis

avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas (ELT)⁶. Loetellu kantud isikute nimed ja tuvastamisandmed on samuti kantud ELi sanktsioonide kaardile⁷ ja sisestatud finantssanktsioonide andmebaasi,⁸ mis on mõlemad veebis tasuta kättesaadavad.

Määruse artikli 4a lõike 3 kohaselt võivad loetellu kantud isikud olla Myanmar relvajõududesse (Tatmadaw) või Myanmar politseijõududesse ja piirivalvepolitseisse kuuluvad füüsilised isikud, kes on seotud meetmete ja poliitikaga, mille vastu sanktsioonirežiim on suunatud: muud füüsilised või juriidilised isikud, üksused ja asutused, kes on seotud meetmete ja poliitikaga, mille vastu sanktsioonirežiim on suunatud; Myanmar relvajõududega (Tatmadaw) seotud juriidilised isikud, üksused või asutused; ning muud nendega seotud füüsilised või juriidilised isikud, üksused või asutused.

8. Aga loetellu kantud isikute omanduses või kontrolli all olevad üksused? Kas sanktsioonid kehtivad ka nende suhtes?

ELi sanktsioonid on suunatud ainult määruse IV lisas loetletud isikute vastu ning külmutada tuleb kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad kõnealustele loetellu kantud isikutele või on nende valduses või kontrolli all. Seega peavad ELi üksused olema väga ettevaatlikud, kui nad teevad tehinguid loetellu kantud isiku omanduses või kontrolli all oleva üksusega.

Näiteks kui üksus X on loetellu kantud isiku omanduses või kontrolli all, võib eeldada, et selline kontroll laieneb kõigile varadele, mis on formaalselt üksuse X omanduses. Seega peavad ELi üksused vastavalt määruse artikli 4a lõikele 1 külmutama kõik üksuse X rahalised vahendid ja majandusressursid. Üksus X võib saavutada oma varade osalise või täieliku külmutamisest vabastamise, kui ta tõendab, et need ei ole tegelikult loetellu kantud isiku kontrolli all⁹.

Kui üksus X on loetellu kantud isiku omanduses või kontrolli all, on ELi üksustel **samuti** keelatud teha üksusele X kättesaadavaks rahalisi vahendeid või majandusressursse. Seda loetakse nende kaudselt kättesaadavaks tegemiseks loetellu kantud isikule ja see rikuks määruse artikli 4a lõike 2 sätteid, välja arvatud juhul, kui on võimalik põhjendatult, juhtumi- ja riskipõhiselt ning kõiki konkreetseid asjaolusid arvesse võttes kindlaks teha, et loetellu kantud isik ei kasuta neid rahalisi vahendeid või majandusressursse ega neid ei kasutata sellise isiku heaks.

9. Kuidas teha kindlaks omandiline kuuluvus või kontrollisuhe?

a) Omandiline kuuluvus¹⁰

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

⁷ <https://www.sanctionsmap.eu/>

⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/fsd/fsf>

⁹ Komisjoni 19. juuni 2020. aasta arvamus nõukogu määruse (EL) nr 269/2014 artikli 2 kohta (C(2020) 4117 final): https://ec.europa.eu/info/files/200619-opinion-financial-sanctions_et

¹⁰ Vt ka Euroopa Liidu parimad tavad piiravate meetmete tõhusaks rakendamiseks, 4. mai 2018, 8519/18, kättesaadav aadressil <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/sanctions>.

Kui loetellu kantud isikule kuulub üle 50 % üksuse X omandiõigusest või kui tal on üksuses X enamussosalus, loetakse üksus X loetellu kantud isiku omanduses olevaks.

b) Kontrollisuhe¹¹

Kui on täidetud ükskõik milline järgmistest mitteamendavatest kriteeriumidest, siis võib järeldada, et loetellu kantud isik kontrollib üksust X ainuisikuliselt või vastavalt kokkuleppele koos muu aktsionäri või muu kolmanda isikuga, välja arvatud juhul, kui juhtumipõhiselt on võimalik kindlaks teha vastupidine:

- (a) ta omab või kasutab õigust ametisse määrata või ametist vabastada enamikku üksuse X haldus-, juht- või järelevalveorganite liikmetest;
- (b) ta on oma hääleõigust kasutades ainuisikuliselt ametisse määranud enamiku üksuse X haldus-, juhatus- või järelevalveorgani liikmetest, kes on olnud ametis asjaomase ja eelmise majandusaasta jooksul;
- (c) ta kontrollib vastavalt üksuse X teiste osanike või aktsionäridega sõlmitud lepingule üksinda häälteenamust üksuses X;
- (d) tal on õigus avaldada valitsevat mõju üksusele X vastavalt üksusega X sõlmitud lepingule või selle asutamislepingu või põhikirja sättele, kui üksust X reguleeriva õigusega on selle suhtes lubatud niisugused lepingud või sätted;
- (e) tal on volitused kasutada õigust avaldada punktis d nimetatud valitsevat mõju, olemata selle õiguse valdaja¹²;
- (f) tal on õigus kasutada kõiki üksuse X varasid või osa nendest;
- (g) ta juhib üksuse X äritegevust ühisel alusel, avaldades konsolideeritud aastaaruande;
- (h) ta jagab solidaarselt või tagab üksuse X finantskohustusi.

10. Kas finantssanktsioonidest on erandeid?

Määruses on sätestatud finantssanktsioonidest mitu erandit¹³ (vabastust).

Nimetatud vabastused võimaldavad külmutatud rahalisi vahendid või majandusressursse vabastada ja/või teha rahalisi vahendeid või majandusressursse loetellu kantud isikutele kättesaadavaks. Vabastamiseks on vaja asjaomase riikliku pädeva asutuse¹⁴ eelnevat luba, mis võidakse anda ainult rangetel ja konkreetsetel tingimustel.

- **Erivajadused:** kui rahaliste vahendite või majandusressursside vabastamine või kättesaadavaks tegemine on vajalik loetellu kantud isiku ja sellise füüsilise isiku ülalpeetavate pereliikmete **põhivajaduste** katmiseks, sealhulgas toidu, üüri või

¹¹ Samas.

¹² Sealhulgas näiteks kasutades varifirmat.

¹³ Erandeid ELi sanktsioonidest tehakse tavaliselt vabastuste või erandite vormis. Vabastus tähendab, et piiratud (keelatud) tegevust võib sooritada alles pärast riiklikult pädevalt asutuselt loa saamist. Erand tähendab, et piirang ei kehti, kui tegevuse eesmärk kuulub erandi kohaldamisalasse; isik, kelle puhul erand kehtib, võib niisiis asjaomase tegevuse sooritada kohe.

¹⁴ Asjaomane liikmesriik peab sellest teisi liikmesriike ja komisjoni teavitama nelja nädala jooksul pärast loa andmist.

hüpoteegi, ravimite ja ravikulude, maksude, kindlustusmaksete ning kommunaalteenuste eest tasumiseks, loetellu kantud isiku **õigusabikulude** või **erakorraliste kulude**¹⁵ katmiseks, külmutatud rahaliste vahendite või majandusressursside **jooksva hoidmise** või **haldamise** tagamiseks rahvusvahelise õiguse kohaselt puutumatu diplomaatilise või konsulaaresinduse või rahvusvahelise organisatsiooni **ametlikel eesmärkidel** kasutamiseks (määruse artikkel 4b).

- **Humanitaarabi:** kui rahaliste vahendite või majandusressursside kättesaadavaks tegemine on vajalik humanitaarabi andmiseks, näiteks abi (sealhulgas meditsiinitarvete ja toidu) kohaletoimetamiseks või kohaletoimetamise hõlbustamiseks, humanitaartöötajate transpordiks ja sellega seotud abiks või Myanmarist/Birmast evakueerimiseks (määruse artikkel 4da; vt ka 11. küsimus).
- **Otsused:** kui külmutatud rahaliste vahendite või majandusressursside vabastamine on ette nähtud vahekohtu, tavakohtu või haldusorgani otsusega, mis on tehtud enne või teatavatel juhtudel pärast sanktsioonide kehtestamist, tingimusel et otsus ei ole tehtud loetellu kantud isiku kasuks ja otsuse tunnustamine ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi avaliku korruga (määruse artikkel 4c).
- **Eelnevad lepingud:** kui makseid tuleb teha vastavalt sõlmitud lepingule või kokkuleppele või kohustusele, mis tekkis enne sanktsioonide kehtestamist, tingimusel et loetellu kantud isik kasutab rahalisi vahendeid või majandusressursse makseteks ning makseid ei tehta loetellu kantud isiku kasuks (määruse artikkel 4d).

Loa taotlejad saavad küsida juhiseid oma riiklikult pädevalt asutuselt, et teha kindlaks loa saamiseks vajalikud dokumendid ja kehtiv kord.

Lisaks sellele on määruse artikli 4d lõigetega 3 ja 4 lubatud külmutatud kontosid krediteerida ja lisada kontodele intresse ja muid tulusid, makseid, mis tulenevad lepingutest või kohustustest, mis sõlmiti või tekkisid enne kuupäeva, mil loetellu kantud isik lisati IV lisasse, ja makseid, mis kuuluvad tasumisele liikmesriigis tehtud või täitmisele pööratavate teatavat liiki (kohtu-, haldusorgani või vahekohtu) otsuste kohaselt, juhul kui need lisatavad summad samuti külmutatakse. See on erand keelust teha loetellu kantud isikutele kättesaadavaks rahalisi vahendeid ja majandusressursse ning selleks ei ole vaja riikliku pädeva asutuse eelnevat luba. ELi üksused peavad asjaomast pädevat asutust siiski teavitama kõigist artikli 4d lõike 3 kohastest tehingutest ja täitma määruse artikli 4e nõudeid. Vt ka 6. küsimus.

11. Mida tähendab humanitaarabi erand?

ELi sanktsioonid ei ole mõeldud takistama humanitaarabi andmist. Määruse artiklis 4da sätestatud humanitaarabi erandi eesmärk on käsitleda ja võimaluste piires vähendada potentsiaalseid takistusi humanitaarabi andmisele. See lubab teha rahalisi vahendeid ja majandusressursse loetellu kantud isikutele kättesaadavaks tingimusel, et need vahendid või ressursid on vajalikud üksnes humanitaarabi andmiseks, näiteks abi (sealhulgas

¹⁵ Riiklik pädev asutus otsustab iga juhtumi puhul eraldi, milliseid kulusid saab pidada erakorraliseks.

meditsiinitarvete ja toidu) kohaletoimetamiseks või selle kohaletoimetamise hõlbustamiseks, humanitaartöötajate transpordiks ja sellega seotud abiks või evakueerimiseks Myanmarist/Birmast. Selleks on vaja riikliku pädeva asutuse eelnevat luba.

Rahvusvahelise humanitaarõiguse, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 214 lõike 2 ning inimlikkuse, erapooletuse, sõltumatuse ja neutraalsuse humanitaarpõhimõtete kohaselt tuleb humanitaarabi anda ilma diskrimineerimiseta. Abivajajad tuleb kindlaks teha nende põhimõtete alusel. Kui abivajajad on sel viisil kindlaks tehtud, ei ole lõplike abisaajate kontrollimine vajalik.

12. Mis juhtub, kui ELi üksus ei täida määruse nõudeid?

Määruse artikliga 8 kohustatakse liikmesriike nägema ette kohaldatavad karistused ja tagama nende täitmise. Need karistused, mis peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad, kuuluvad tavaliselt kriminaalõiguse ja/või haldusõiguse valdkonda.

13. Kust saavad ELi üksused lisateavet?

ELi piiravaid meetmeid peavad rakendama liikmesriigid, kes lisaks sellele vastutavad nende rakendamise kontrollimise eest. Euroopa Komisjon toetab ja tagab sanktsioonide ühetaolist rakendamist kõikjal liidus ja teeb järelevalvet nende täitmise tagamise üle liikmesriikides.

Riiklike pädevate asutuste loetelu ja nende kontaktandmed, samuti Euroopa Komisjoni kontaktandmed, on esitatud määruse II lisas.